

Рассказы о живописи двух культур: инаковость мысли

Чэнь Вэйи нет

Выпускник (магистр)

Университет Париж-VIII Венсенн-Сен-Дени, Сен-Дени, Франция

E-mail: chocolate_eater@ymail.com

Живопись являет собой видимую мысль, разница в живописи отражает разницу в восприятии и понимании мира. Но если уж изображения не могут высказать в полной мере сами за себя, как это утверждает Ролан Барт [2], то хотелось бы с помощью рассказов указать на инаковость двух культур, европейской, берущее свое начало из Древней Греции, и китайской. Для этого сопоставим две известные древнегреческие «истории» о живописи с одной стороны и пару менее известных китайских рассказов с другой стороны.

Для начала приведем хорошо знакомый анекдот о двух художниках Зевкисе и Парассии [10], между которыми состоялось состязание. Картина Зевкиса смогла обмануть птиц, а картина Парассия же ввела в заблуждения самого Зевкиса, который принял нарисованную занавеску за настоящую. Уже в этом мифе мы можем узнать некоторые моменты присущие таким жанрам, как натюрморт и трюмплей, к которым мы еще вернемся.

В Китае в качестве идиомы сохранилась такая история об одном известном художнике Чжан Сэньяо эпохи Южной и Северной Династий (420 г. - 598 г.). Рассказывается, что художник Чжан нарисовал в одном из буддистских храмов четырех драконов и настоял на том, чтобы им не дорисовывали глаза (букв. «поставили точки»), ибо если их дорисовать, то драконы улетят, но, люди посчитали, что он лжет, и в конце концов ему пришлось дорисовать глаза одному дракону. Как только он это сделал, в этот же миг стену поразила молния, и дракон улетел. (Вспомним миф о Пигмалионе, где статую оживила Афродита.)

Отметим некоторые важные моменты, сопоставив эти два рассказа, из которых китайский больше похож на миф. В первом случае заблуждение достигается за счет того, что репрезентация становится идеальным медиумом, т. е. таким, чье присутствие становится неосязаемым, медиум лишь делает видимым тот объект, что он заменяет. Такой обман зрения создается путем воспроизведения кистью и красками того же эффекта, что и при зрительном контакте на определенном расстоянии от объекта, иначе говоря «копированием реальности» с помощью глаз или при помощи оптических инструментов. Так, например, позже трюмплей (букв. «обманывать глаз») будет вводить зрителей в заблуждение, создавая иллюзию, симулякр реальности при помощи красок. Однако, драконы во втором рассказе вовсе не вводили зрителей в заблуждение, они отличались живостью лишь за счет умения художника рисовать, а «оживить» их можно было, всего лишь добавив две точки на месте зрачков. В китайской живописи основной упор делается не на репрезентацию, а на умение пользоваться кистью, рисовать линии.

Как мы уже упомянули, гроздь винограда Зевкиса напоминают натюрморт (букв. «мертвая природа»), которая по композиции и по технике - по задумке в целом - сильно отличается от китайского «аналога», жанром «цветы и птицы». Китайская живопись, как видно на примере мифа больше настаивает на живости, не в смысле яркости и насыщенности красок, а в смысле присутствия жизненности на энергетическом уровне, что проявляется конкретно и в начертании каждой линии, и в композиции. Не вдаваясь в символическое понимание натюрмортов, можно указать на то, что хоть цветы в вазах в европейской версии и находятся в полном цвету, они срезаны и по сути уже мертвы, хотя сам факт того, что они нарисованы, делает их универсальным, приближая к вечности идей. Тогда как в китайских, цветы, возникающие на поверхности листа, являются как бы из фона потенциальной возможности, первичного дао, расцветают, изменяются и живут

за счет живости линии.

В качестве второго примера из Античности возьмем миф происхождения живописи и скульптуры [9]. Упомянем лишь первую часть: возлюбленный дочери горшечника Дибутад должен был отправиться в путешествие, перед отъездом ей захотелось оставить нечто, что служило бы ей напоминанием о нем, в итоге она решила обвести углем отброшенную на стену тень от его профиля. Эта тень формирует, используя иконографический термин, «индекс», где связь между символом и предметом образован непосредственно самим предметом. В этом смысле такое изображение можно считать репрезентацией в буквальном смысле слова, то есть символом, который замещает собой объект.

Этому мифу противопоставим рассказ под названием «Рисовать бамбук» от довольно позднего автора XVII века Чжэн Се, представителя живописи «ученых». Как и некогда в рассказе Су Дунпо [1], автор повествует о том, как рядом с его домом рос бамбук и как он жил бок-о-бок с этим растением, при этом он утверждает и то, что он научился рисовать бамбук по теням, которые они отбрасывали на рисовую бумагу на его окне.

И хотя на первый взгляд эти два случая кажутся похожими, поскольку и в то и в другом начало действия связано с тенью, при более детальном рассмотрении выявляется их глубинная несхожесть. Если в первом случае, тень является неким следом, последним прощальным жестом того, что вот-вот исчезнет, эту тень обводят, чтобы она могла остаться в качестве напоминания, знака присутствия некоего объекта в прошлом. Во втором случае, автор живет рядом с бамбуком, среди них, он денно и нощно смотрит на них, наблюдает за ними, за их изменениями от сезона к сезону, тень в этом случае вовсе не обводится, она является как бы очищенным вариантом бамбука, где ничто постороннее больше не отвлекает от наблюдения за ним. Эта тень может напомнить о монохромной живописи «ученых», которая является наиболее лаконичным и ясным способом выражения жизненной энергии, роста и изменения.

Отметим в связи с этим, что хотя и в Европе, до импрессионизма, рисунок и построение считались более важными компонентами живописи, чем краски, на то были особые причины. Одна из них: рисунок был той основой, которая позволяла конструировать предметы по правилам наук - оптики, геометрии, а следовательно позволяла и живописи завоевывать свои позиции в качестве свободного искусства.

На примере этих мифов становится ясным, что несхожесть двух типов изображения, сформированных в классический период обеих культур, во многом связана с теоретической подпоркой двух типов живописи, корнями уходящими в философию.

Источники и литература

- 1) Антология старинной эстетической мысли Китая ([U+4E2D] [U+56FD] [U+53E4] [U+4EE3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [U+56B3] [U+56B4] [U+56B5] [U+56B6] [U+56B7] [U+56B8] [U+56B9] [U+56BA] [U+56BB] [U+56BC] [U+56BD] [U+56BE] [U+56BF] [U+56C0] [U+56C1] [U+56C2] [U+56C3] [U+56C4] [U+56C5] [U+56C6] [U+56C7] [U+56C8] [U+56C9] [U+56CA] [U+56CB] [U+56CC] [U+56CD] [U+56CE] [U+56CF] [U+56D0] [U+56D1] [U+56D2] [U+56D3] [U+56D4] [U+56D5] [U+56D6] [U+56D7] [U+56D8] [U+56D9] [U+56DA] [U+56DB] [U+56DC] [U+56DD] [U+56DE] [U+56DF] [U+56E0] [U+56E1] [U+56E2] [U+56E3] [U+56E4] [U+56E5] [U+56E6] [U+56E7] [U+56E8] [U+56E9] [U+56EA] [U+56EB] [U+56EC] [U+56ED] [U+56EE] [U+56EF] [U+56F0] [U+56F1] [U+56F2] [U+56F3] [U+56F4] [U+56F5] [U+56F6] [U+56F7] [U+56F8] [U+56F9] [U+56FA] [U+56FB] [U+56FC] [U+56FD] [U+56FE] [U+56FF] [U+5680] [U+5681] [U+5682] [U+5683] [U+5684] [U+5685] [U+5686] [U+5687] [U+5688] [U+5689] [U+568A] [U+568B] [U+568C] [U+568D] [U+568E] [U+568F] [U+5690] [U+5691] [U+5692] [U+5693] [U+5694] [U+5695] [U+5696] [U+5697] [U+5698] [U+5699] [U+569A] [U+569B] [U+569C] [U+569D] [U+569E] [U+569F] [U+56A0] [U+56A1] [U+56A2] [U+56A3] [U+56A4] [U+56A5] [U+56A6] [U+56A7] [U+56A8] [U+56A9] [U+56AA] [U+56AB] [U+56AC] [U+56AD] [U+56AE] [U+56AF] [U+56B0] [U+56B1] [U+56B2] [

- 7) PUTNAM, Hilary, Representation and Reality, MIT Press, Cambridge, 1991
- 8) SUZUKI, Daisetz Teitaro, Essais sur le bouddhisme Zen. Séries I, II, III, Albin Michel, Paris, 2003
- 9) PLINE, Histoire naturelle, Livre XXXV, 12 (<http://remacle.org/bloodwolf/erudits/plineancien>)
- 10) PLINE, Histoire naturelle, Livre XXXV, 36 (<http://remacle.org/bloodwolf/erudits/plineancien>)